

KOSOVA CUMHURİYETİ LOJİSTİK BİLGİ NOTU

1. Ülkenin dış ticaretinde kullandığı taşıma modları

Kosova'nın dış ticaretinde en yoğun kullanılan taşıma modu karayolu taşımacılığıdır. Karayolu taşımacılığı dışında kısmen havayolu taşımacılığı ve çoğunlukla madencilik ürünlerine yönelik ve kısıtlı olmakla birlikte demiryolu taşımacılığı da bulunmaktadır. Kosova'nın denize kıyısı olmadığı için doğrudan denizyolu taşımacılığı bulunmamaktadır. Ancak, ülkeye gelen ürünlerin bir bölümünün Arnavutluk'un Durres limanına kadar deniz yolu ile geldiği sonrasında karayolu ile Kosova'ya ulaştığı bilinmektedir. Kosova'nın ABD'ye gerçekleştirdiği ihracat da benzer şekilde Durres limanı üzerinden gitmektedir. Ayrıca, Arnavutluk'un Porto Romano, Yunanistan'ın Selanik ve Karadağ'ın Bar limanları da az da olsa deniz taşımacılığında kullanılmaktadır.

2. Lojistik altyapısı

a. Karayolu, denizyolu, demiryolu, havayolu altyapısına ilişkin bilgiler, önemli veriler

Kosova Cumhuriyeti 10.905 km²'lik bir alanı kaplamaktadır. Karayolu ağı 2.434 km uzunluğunda olup, 137,2 km'si (%5,6) otoyol, 753 km'si (%30,94) ulusal yol, 1.495 km'si (%61,42) bölgesel yol ve 18,8 km'si (%2,00) bağlantı yollarından oluşmaktadır.

Kosova'nın toplam demiryolu hattı 335 km olup bunun 105 km'si duraklı ve 103 km ise sanayiye hizmet veren hattır. Kosova demiryollarının kuzeyde Leshak ve Podujeve hatları üzerinden Sırbistan ile, Hani i Elez hattı üzerinden de güneyde Kuzey Makedonya ile bağlantıları mevcuttur. 1999 savaşı sonrasında Sırbistan Hükümeti Kosova'da bulunan demiryollarına ait önemli olan tüm parçaları Sırbistan'a taşıyarak Kosova demiryollarının envanterini boşaltmıştır. Kosova'da 2002 yılından beri demiryolları üzerinden mal taşımacılığı bulunmakta olup söz konusu taşımacılık güzergâhı olarak yalnızca Kuzey Makedonya güzergâhı kullanılmaktadır. Hâlihazırda Kosova Demiryolları işletmesi olan Trainkos tarafından ticari mal ve konteyner taşımacılığı yapılmaktadır. Kosova demiryolları üzerinden 2020 yılında 334.149 ton (715.284 Avro), 2021 yılında 538.012 ton (1.092.660 Avro) ve 2022 Ocak – Ağustos döneminde ise 20.901 ton (108.883 Avro) malın taşındığı açıklanmıştır. Hizmet verilen en büyük müşterilerinden biri olan Ferro Nikel fabrikasının üretimi durdurması beklentilerin gerçekleşmemesine ve finansal açıdan demiryolları şirketinin zarar etmesine neden olmuştur.

Kosova'nın denize kıyısı olmamakla birlikte denizyolu taşımacılığında Arnavutluk'un Durres ve Yunanistan'ın Selanik limanları ülkeye en yakın olması nedeniyle en çok kullanılan limanlardır. Ancak her iki liman üzerinden de gelen mallar, hâlihazırda demiryolu hatları bulunmaması nedeniyle kamyon taşımacılığı ile karayolu üzerinden taşınmaktadır.

Kosova'da 1 adet uluslararası havalimanı bulunmakta olup söz konusu havalimanı üzerinden de az da olsa havayolu taşımacılığı gerçekleştirilmektedir. Ülkemiz, Kosova'nın ülkeler itibariyle en çok ithalat yaptığı birinci ülke konumundadır. Türk Hava Yolları'nın Kosova'ya gerçekleştirdiği yolcu seferlerinde aynı zamanda mal taşımacılığına yönelik kargo hizmetleri de vermektedir. Havayolu üzerinden yılda yaklaşık 200 ton mal taşımacılığı yapılmakta olup söz konusu taşımacılığın yaklaşık %50'si (yıllık 100 ton) THY tarafından gerçekleştirilmektedir.

Kosova Altyapı Bakanlığı Yolcu ve Mal Taşımacılığı Genel Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre taşımacılık konusunda Kosova'nın 12 AB üyesi ülke ile işbirliği anlaşmalarının bulunduğu, 6 AB üyesi ülke ile teknik protokollerin yürürlükte olduğu ve 2024 yılı içerisinde 4 AB üyesi ülke ile de işbirliği anlaşmasının onaylanmasının beklendiği bilgisi edinilmiştir.

b. Önemli limanlar, lojistik merkezler, ticaret merkezleri

Kosova'nın denize kıyısı olmadığından limanı bulunmamaktadır. Ancak, Arnavutluk Hükümeti ile yapılan anlaşma ile 1 Ekim 2022 tarihinden itibaren Durres şehrinde bulunan Durres limanında ve yine Arnavutluk'taki Porto Romano limanında Kosova hükümeti adına Gümrükleme ofisleri açılmış ve hizmet vermeye başlanılmıştır. Kosova'nın toplam yüzey ölçümü 10.905 km² olup ülkenin küçük olmasından dolayı ülkede önemli lojistik veya ticaret merkezleri bulunmamaktadır.

3. LPI Endeksi Sıralaması

Kosova 2008 yılında bağımsızlığını ilan eden Avrupa'nın en genç ülkesidir. Bağımsızlığını ilan etmiş olmasına rağmen halen birçok ülke tarafından resmi olarak tanınmamaktadır. AB üyesi 5 ülke tarafından resmi olarak tanınmayan Kosova, Birleşmiş Milletler üyesi de değildir. Ülkenin Dünya Ticaret Örgütü'ne de üye olmamasından kaynaklı olarak istatistik verilerine erişim konusunda ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Kosova, 2009 yılında Dünya Bankası üyesi olmuş ancak yapılan çalışmalarda LPI endeksi sıralamasında ülkeye ait verilerin bulunmadığı görülmüştür.

4. Önemli ticari rotalar (Ülke dış ticaretinde kullanılan ana taşımacılık güzergâhları)

Kosova'nın toplam nüfusu 1,8 milyon olup 500 bin kadar vatandaşı da yurt dışında ikamet etmektedir. Kosova diasporasının büyük bölümü Almanya, İsviçre, Avusturya gibi AB ülkelerinde yaşamakta olup bu durum ülkenin ticari rotalarını da etkilemektedir.

İthalat taşımacılığında ise en önemli ticari rotalardan birisi Türkiye'dir. Türk malları genellikle Bulgaristan üzerinden Kuzey Makedonya ve Kosova'nın Hani i Elezit sınır kapısından ülkeye giriş yapmaktadır. Deniz yoluyla gelen mallar ise, Kosova'nın güneyinde yer alan Morina sınır kapısından giriş yapmaktadır. AB ülkeleri ile olan ticarete ise ürünler

ağırlıkla Sırbistan üzerinden Kosova'ya taşınmaktadır. Kosova'nın biri havalimanında olmak üzere toplamda 11 adet gümrük terminali bulunmaktadır.

5. Ülke ile Türkiye Arasındaki taşıma ücretleri (Kullanılan tüm taşıma modlarına ilişkin kg başı ücretlendirme)

Ülkemizin Kosova'ya ihracatının büyük bir bölümü Türkiye merkezli taşımacılık şirketleri tarafından gerçekleştirilmektedir. İstanbul – Priştine arasında yapılan azami 23,5 ton ağırlığındaki TIR taşımacılık ücretleri ise yaklaşık 2.300 – 2.400 Avro arasındadır. Türk şirketleri tarafından gerçekleştirilen parsiyel karayolu taşımacılığında, ücretlendirme malın cinsine ve şirket tarafından Kosova'ya gerçekleştirilen sefer sayısına göre değişkenlik göstermekle birlikte kg veya m3 birim fiyatının 3 ila 4 Avro arasında olduğu, değerli mallarda ise kg veya m3 malın taşıma ücretinin 5 Avro'dan başladığı bilgisi edinilmiştir. İstanbul – Priştine arasında havayolu şirketleri tarafından gerçekleştirilen taşımalarda 45 kg üzeri malın kg taşıma ortalamasının 3,5 Avro, değerli malların taşınmasında ise fiyatın 5 Avro ve üzeri olduğu anlaşılmıştır.